

LITERATURA

- GŁOWACKI Z., FALKOWSKI M., KRECHOWSKI J., MARCINIUK J., MARCINIUK P., NOWICKA-FALKOWSKA K. & WIERZBA M. 2001. Czerwona lista roślin naczyniowych Niziny Południowopodlaskiej. Mscr., ss. 28. Zakład Botaniki Akademii Podlaskiej, Siedlce.
- KONDRACKI J. 1977. Regiony fizyczno-geograficzne Polski. ss. 178. Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa.

MICHAŁ FALKOWSKI, *Zakład Botaniki, Instytut Biologii, Akademia Podlaska, ul. B. Prusa 12, PL-08-110 Siedlce, Polska.*

Przyjęto do druku: 3.12.2001 r.

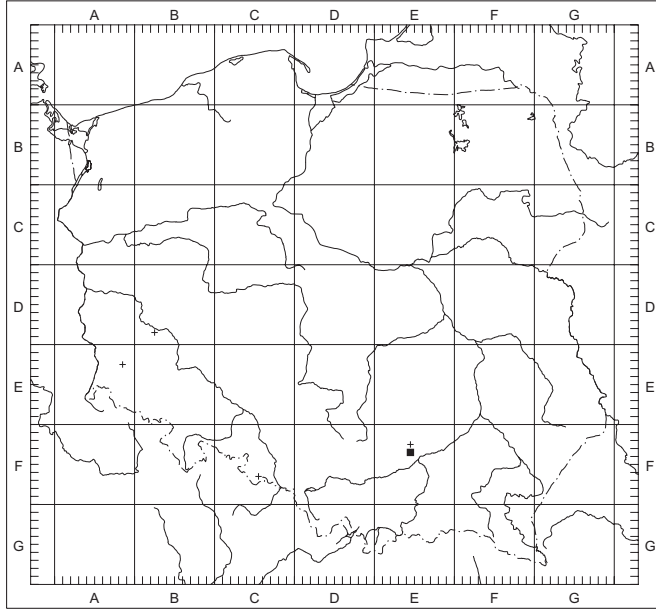
Nowe stanowisko *Ranunculus illyricus* (Ranunculaceae) w Polsce

Ogólny zasięg *Ranunculus illyricus* L. obejmuje środkową i południowo-wschodnią Europę (HULTÉN & FRIES 1986). W Polsce, gdzie osiąga północną granicę zasięgu jest jedną z najrzadszych roślin. Został zamieszczony na „czerwonej liście” (ZARZYCKI & SZELĄG 1992) oraz w „czerwonej księdze” (KAŹMIERCZAKOWA 1993).

W Polsce gatunek ten dotychczas znany był zaledwie z czterech stanowisk, które obecnie mają jedynie wartość historyczną. Jeszcze w XIX w. rósł w trzech miejscowościach na Śląsku: w Bolesławicach koło Bolesławia (1), między Żukowicami a Wróblinem koło Głogowa (2) oraz w Kozłówkach koło Kietrza (3) (WIMMER 1857; SCHUBE 1903). W latach pięćdziesiątych został znaleziony w Niecce Nidziańskiej na terenie rezerwatu w Skorocicach koło Buska (4) (MEDWECKA-KORNAŚ 1959). Jednak również i na tym stanowisku w ciągu ostatnich 10 lat nie był obserwowany. Dało to więc podstawę to przypuszczenia, że gatunek ten prawdopodobnie wyginął na terenie Polski (KAŹMIERCZAKOWA 1993).

W trakcie badań prowadzonych w ramach grantu KBN 6 P0 4G 072 20 na Płaskowyżu Proszowickim, w Miernowie (EF 34 – w siatce ATPOL) natrafiono na nowe, dotąd nieznane, stanowisko *Ranunculus illyricus* (Ryc. 1). Znajduje się ono w murawie kserotermicznej na niewielkim kurhanie, który położony jest na wierzchowinie rozległego, niewysokiego wzniesieniu (225 m n.p.m.) ponad wsią. 18 maja 2001 znaleziono tu kilkanaście kwitnących okazów jaskra illiryjskiego. Stanowisko to odwiedziono ponownie w dniu 24 maja i wówczas doliczono się 110 okazów w stadium kwitnienia. Natomiast w dniu 6 czerwca większość osobników już zawiązała owoce; kwitły jedynie okazy zlokalizowane przy ekspozycji północnej.

Od właścicieli pola, na którym znajduje się kurhan uzyskano informację, że około 40 lat temu został on obsadzony różnymi gatunkami drzew (m.in. *Acer negundo*, *A. pseudoplatanus*, *Robinia pseudacacia*) i krzewów (*Syringa vulgaris*, *Crataegus* sp.), co prawdopodobnie spowodowało pewne zmiany w składzie tej murawy. Obecnie reprezentuje ona zubożałe *Thalictro-Salvietum pratensis*. Z gatunków podawanych przez MEDWECKA-KORNAŚ (1959) jako charakterystyczne dla zespołu występuje tu obficie

Ryc. 1. Rozmieszczenie *Ranunculus illyricus* L. w Polsce: 1 – nowe stanowisko ■, 2 – stanowisko wymarłe (+).

Fig. 1. Distribution of *Ranunculus illyricus* L. in Poland: 1 – new locality ■, 2 – extinct locality (+).

jedynie *Elymus hispidus*. Stosunkowo dość licznie rośnie też *Ranunculus illyricus*. Pozostałe gatunki charakterystyczne: *Salvia pratensis*, *Medicago falcata* i *Falcaria vulgaris* spotyka się sporadycznie. Natomiast bardziej rozpowszechnione są gatunki charakterystyczne dla klasy *Festuco-Brometea*: *Euphorbia cyparissias*, *Poa angustifolia* i *Filipendula vulgaris*. Rośnie tu również grupa roślin uznawanych za ciepłolubne: *Berteroa incana*, *Convolvulus arvensis*, *Cerastium arvense*, *Galium verum*, a także rośliny łąkowe z klasy *Molinio-Arrhenatheretea*: *Dactylis glomerata* i *Taraxacum officinale*. Dość liczne są tu chwasty polne i ruderalne: *Viola arvensis*, *Lithospermum arvense*, *Lamium amplexicaule*, *Chenopodium album* i *Descurainia sophia*. Pojawiają się też rośliny leśne: *Urtica dioica* i *Artemisia vulgaris*.

Opisane stanowisko jest – jak dotąd – jedynym istniejącym w Polsce i dlatego zasługuje na specjalną troskę. Zagrożeniem mogłoby tu być całkowite zacienienie przez rozrastające się drzewa. Z tego powodu należałoby miejsce to objąć stałym monitoringiem. Ważne są także obserwacje dotyczące ekologii tego gatunku i ewentualne próby jego reintrodukcji na stanowisko w Skorocicach. Wydaje się to możliwe, gdyż jaskier illiryjski jest byliną, a także rozsiewa się przez nasiona.

Summary. A new locality for *Ranunculus illyricus* (Ranunculaceae) in Poland. *Ranunculus illyricus* L. is included to the list of the threatened plant species (ZARZYCKI & SZELĄG 1992) and in the “Polish plant red data book” (KAŻMIERCZAKOWA 1993). A new locality of *Ranunculus illyricus* for the Proszowice Plateau was found in Miernów village (Fig. 1).

LITERATURA

- HULTÉN E. & FRIES M. 1986. Atlas of north European vascular plants. North of the tropic of cancer. 1–3, ss. 1172. Koeltz Scientific Books, Königstein.
- KAŹMIERCZAKOWA R. 1993. *Ranunculus illyricus* L. – jaskier illiryjski. – W: K. ZARZYCKI & R. KAŹMIERCZAKOWA (red.), Polska czerwona księga roślin. Paprotniki i rośliny kwiatowe, ss. 69–70. Instytut Botaniki im. W. Szafera i Instytut Ochrony Przyrody, Polska Akademia Nauk, Kraków.
- MEDWECKA-KORNAŚ A. 1959. Roślinność rezerwatu stepowego „Skorocice” koło Buska – Ochr. Przyr. **26**: 171–260
- SCHUBE T. 1903. Die Verbreitung der Gefässpflanzen in Schlesien. ss. 361. R. Nischkowsky, Breslau.
- WIMMER F. 1857. Flora von Schlesien preussischen und österreichischen Anteils oder von obern Oder- und-Weichsel-Quellen-Gebiet. 3. Ed. ss. lxxix+695, F. Hirt's Verl., Breslau.
- ZARZYCKI K. & SZELĄG Z. 1992. Czerwona lista roślin naczyniowych zagrożonych w Polsce. – W: K. ZARZYCKI, W. WOJEWODA & Z. HEINRICH (red.), Lista roślin zagrożonych w Polsce, ss. 87–98. Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa.

KRYSZYNA TOWPASZ i ANNA CWENER, *Zakład Ekologii Roślin, Instytut Botaniki Uniwersytetu Jagiellońskiego, ul. Lubicz 46, PL-31-512 Kraków, Polska.*

Przyjęto do druku: 26.10.2001 r.

Nowe stanowisko *Adonis flammea* (Ranunculaceae) w południowo-zachodniej Polsce

Adonis flammea Jacq. należy do bardzo rzadkich składników polskiej flory. Ze względu na niewielką liczbę stanowisk oraz stały ich spadek zaliczony został do gatunków wymierających (E) w skali kraju (ZARZYCKI & SZELĄG 1992; ZARZYCKI 1993). Również na Górnym Śląsku uznany został za gatunek wymierający (PARUSEL i in. 1996), a w województwie opolskim – za wymarły (Ex) (SPAŁEK 1997). Jest również gatunkiem zagrożonym wymarciem w Niemczech (KORNECK i in. 1996) oraz krytycznie zagrożonym w Czechach i Słowacji (HOLUB i in. 1979; ČEŘOVSKÝ 1999).

Adonis flammea jest archeofitem pochodzenia śródziemnomorsko-irano-turańskiego (MEUSEL i in. 1965; ZAJĄC 1979, 1987). Rośnie najczęściej w wapieniolubnych zespołach zbożowych ze związku *Caucalidion lappulae* i uznawany jest za gatunek charakterystyczny dla zespołu *Caucalido-Scandicetum* (OBERDORFER 1994; POTT 1995; MATUSZKIEWICZ 2001). Sporadycznie obserwowany był na odkrywkach margla (MOWSZOWICZ & SICIŃSKI 1970) oraz w miejscach ruderalnych (MICHALAK 1968, 1970; SZOTKOWSKI 1988).

W Polsce gatunek ten występuje tylko w południowo-zachodniej, południowej i centralnej części kraju (ZARZYCKI 1993; ZAJĄC & ZAJĄC 2001). Aktualnie najwięcej jego stanowisk znajduje się na Wyżynie Małopolskiej (GŁAZEK i in. 1986–1987; ZARZYCKI 1993). W Polsce południowo-zachodniej był dotychczas podawany z Opola (FIEK 1881; SCHUBE 1903; KUŹNIEWSKI 1958; MICHALAK 1968, 1970; SZOTKOWSKI 1988), Prószkowa, Winowa, między Oltaszynem a Wysoką (FIEK 1881; SCHUBE 1903), Gogolina, Kępy,